

Vannregion Vest-Viken

Forslag til
Regionalt overvåkingsprogram i vannregion Vest-Viken
2016-2021
Høringsutgave 6. mai 2014

Forslag til Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021 sendes på høring i perioden 1. juli – 31. desember 2014.

Planen består av fire dokumentpakker:

1. Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021
2. Handlingsprogram for vannregion Vest-Viken 2016
3. Regionalt tiltaksprogram i vannregion Vest-Viken 2016-2021
4. Regionalt overvåkingsprogram i vannregion Vest-Viken 2016-2021 (dette dokumentet)

Høringsfrist er 31. desember 2014

Høringsuttalelser sendes til:
Vannregionmyndigheten for vannregion Vest-Viken
Buskerud fylkeskommune
Postboks 3563
3007 Drammen
e-post: postmottak@bfk.no

Høringsdokumentene er også tilgjengelig på
www.vannportalen.no/vestviken

og på fylkeskommunenes sider
www.bfk.no
www.oppland.no
www.telemark.no
www.vfk.no

Kontaktinformasjon og annen informasjon om
vannforvaltningsarbeidet i vannregion Vest-Viken finnes på internett:
www.vannportalen.no/vestviken

Forside:
Fra Hjelle i Valdres, olje på lerret - utsnitt
malt av Johan Christian Dahl

Foto: Jacques Lathion
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Innhold

Forord	4
Formell bakgrunn	5
Vedlegg 1 Forslag til overvåkingsprogram i vannområdene	7

Forord

Overvåkingsprogrammet for vannregion Vest-Viken skal danne grunnlaget for overvåking av tiltak som skal gjennomføres i vannregionen i perioden 2016-2021.

Programmet peker på vannforekomster hvor en må undersøke miljøtilstanden nærmere for å avklare behov for tiltak. Programmet omhandler også basisovervåkingen i vannregionen, samt overvåking pålagt gjennom tillatelser og konsesjoner.

Fylkesmennene i Telemark, Vestfold, Buskerud og Oppland har hatt ansvaret for å lage programmet i samarbeid med vannområdene og sektormyndighetene.

Formell bakgrunn

Kravet til utarbeidelse av overvåking sprogrammer er hjemlet i forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) § 18. Her forutsettes det at det skal foreligge «tilstrekkelige regionale overvåkingsprogrammer» innen utgangen av 2012. En mer detaljert beskrivelse av de ulike typer overvåking er gitt i avsnittene 1.3 og 2.4 i vedlegg V til vannforskriften:

- 1.3.1 Utforming av basisovervåking
- 1.3.2 Utforming av tiltaksorientert overvåking
- 1.3.3 Utforming av problemkartlegging
- 2.4.1 Grunnvannsovervåkningsnett
- 2.4.2 Basisovervåking (grunnvann)
- 2.4.3 Tiltaksovervåking (grunnvann)

Ulike typer overvåking definert i vannforskriften

Basisovervåking

Basisovervåkingen skal skaffe data om den generelle tilstanden i ferskvann, kystvann og grunnvann i Norge. Ved hjelp av data fra basisovervåkingen skal vi kunne fastslå den naturlige tilstanden i uberørt norsk natur, følge de naturlige langsiktige endringene, og skaffe fram grunnlagsdata for å kunne vurdere effekten av omfattende menneskelige påvirkninger på vannforekomstene. Et viktig formål med basisovervåkinga er også å skaffe grunnlag for videreutvikling av de evaluerings- og klassifiseringsystemene som brukes til å vurdere miljømålsoppnåelse og fastsette miljøtilstand. Basisovervåkinga skal gjennomføres i et nettverk av faste overvåkingsstasjoner.

Overvåkingsnettverket må omfatte de vanligste vanntypene, skal omfatte de største innsjøene, vassdragene og grunnvannsforekomstene i den enkelte vannregion og skal omfatte stasjoner både i upåvirkede vannforekomster og i vannforekomster som er påvirket av menneskelig virksomhet. Et referansenettverk bestående av stasjoner som er så godt som upåvirket av menneskelig påvirkning vil altså være en viktig del av basisovervåkingsnettverket. I overvåkingsnettverket for kyst blir det definert områder der det legges ut referansestasjoner og påvirkede stasjoner. Basisovervåkinga skal omfatte alle kvalitetselementer og skal gjennomføres etter standard overvåkingsmetodikk.

Tiltaksorientert overvåking

Tiltaksorientert overvåking skal utføres med sikte på å

- Fastslå tilstanden til vannforekomster som anses å stå i fare for ikke å nå miljømålene, og
- Vurdere eventuelle endringer i tilstanden til slike vannforekomster som følge av tiltaksprogrammer.

Det er altså de overflate- og grunnvannsforekomstene som ikke oppfyller eller står i fare for ikke å nå miljømålene innen fristen, som er kandidater for tiltaksorientert overvåking. Ved planleggingen skal det derfor tas utgangspunkt i karakteriseringsresultatene og tiltaksorientert overvåking skal planlegges i de vannforekomster som er klassifisert til moderat tilstand eller dårligere eller plassert i risiko eller mulig risiko. I tiltaksorientert overvåking skal det mest følsomme kvalitetselement for den påvirkninga som vannforekomsten utsettes for overvåkes. De mest følsomme kvalitetselementene for de ulike påvirkningene er gitt i Veileder 01:2009 Klassifisering av miljøtilstand i vann. .

Grunnvannsforekomster som er klassifisert til dårlig tilstand eller anses å stå i fare for ikke å nå miljømålene skal tiltaksovervåkes på de parametre som viser tegn på de aktuelle belastningene. Tiltaksorientert overvåking skal gjennomføres etter standard overvåkingsmetoder og det er viktig at resultatene er sammenlignbare med resultatene fra basisovervåkingen.

Problemkartlegging

Problemkartlegging skal utføres

- Dersom årsaken til eventuelle overskridelser er ukjent,

- Dersom basisovervåkingen tyder på at miljømålene som er fastsatt for en vannforekomst ikke vil bli oppfylt, og tiltaksorientert overvåking ikke allerede er etablert med sikte på å finne årsaken til at vannforekomsten(e) ikke oppfyller miljømålene, eller
- For å fastslå omfanget og konsekvensene av forurensingsuhell.

Problemkartlegging er altså kortvarige overvåkings- eller FoU-undersøkelser som gjennomføres når det er behov for å klarlegge årsak til og omfang av et miljøproblemi de vannforekomstene som ikke oppfyller eller står i fare for ikke å nå miljømålene. Problemkartleggingen skal i hovedsak gjennomføres etter standard overvåkingsmetoder, men spesialundersøkelser med avvikende metodikk kan også være nødvendig for å klarlegge årsaksforhold og det kan være behov for å ta med flere kvalitetselementer enn ved tiltaksorientert overvåking.

Ansvarsfordeling

Basisovervåking

Nasjonale miljømyndigheter (Klif og DN) har ansvar for å utarbeide og gjennomføre programmer for basisovervåking i samarbeid med andre relevante nasjonale myndigheter. Klif og DN har ansvar for å holde regionale myndigheter informert om basisovervåkinga som gjennomføres i de ulike vannregionene. Dette arbeidet vil gjennomføres av direktoratene parallelt med det regionale arbeidet i løpet av høsten 2012

Tiltaksorientert overvåking

Vannregionmyndigheten har som prosessleder i vannregionen ansvar for at overvåkingsprogrammene utarbeides innen fristen. Fylkesmannen i hver vannregion har ansvar for å utarbeide program for tiltaksovervåking i samsvar med de krav som stilles i forskriften. Tiltaksorientert overvåking skal i utgangspunktet finansieres etter prinsippet om «påvirker betaler», slik som for pålagte overvåkingsundersøkelser. En del av den tiltaksorienterte overvåkinga bør derfor hjemles i konsesjonsvilkår eller vilkår for utslippstillatelser. Det er derfor viktig at planlegginga skjer i samarbeid med aktuelle sektormyndigheter. I tilfeller der finansiering ikke kan hjemles i konsesjonsvilkår eller annet lovverk må det søkes å finne fram til frivillige ordninger og f.eks. gjennom spleiselag. Spleiselag mellom flere aktører i samme område, offentlige og private, kan generelt være en fornuftig ordning for en rasjonell gjennomføring av vannovervåkinga i en vannregion eller et vannområde.

Problemkartlegging

Vannregionmyndigheten har som prosessleder ansvar for at overvåkingsprogrammene utarbeides innen fristen. Fylkesmannen i hver vannregion har ansvar for å utarbeide program for problemkartlegging i samsvar med de krav som stilles i forskriften. Problemkartlegging må ses i sammenheng med den tiltaksorienterte overvåkinga og det vil være glidende overganger mellom de to typene overvåking, avhengig av hvor klare problemstillingene er. Problemkartlegging vil som regel være av kortvarig karakter og opplegg og metodikk må i større grad tilpasses den enkelte problemstilling enn ved tiltaksorientert overvåking. Hensikten med problemkartlegging er å avklare årsak og problemomfang for et miljøproblem. Det kan derfor være vanskelig å håndheve prinsippet om «påvirker betaler» og det vil i større grad være behov for å finansiere problemkartlegging gjennom offentlige myndigheter.

Annen pågående overvåking i regionen

I overvåkingsprogrammet kan det være hensiktsmessig å ha en oversikt over eventuell annen pågående vannovervåking i vannregionen. Dette er spesielt viktig dersom det foregår relevante overvåkingsprosjekter eller forskningsprosjekter i vannregionen som vil gi relevante miljødata, og som av andre årsaker ikke behandles i overvåkingsprogrammet. Tidligere og avslutta overvåkingsaktiviteter med relevante stasjoner og data fra området bør også oppsummeres her.

Vedlegg 1 Forslag til overvåkingsprogram i vannområdene

(egen fil, se fil med navn: Vedlegg til regionalt overvåkingsprogram)